
Eugeniusz Ziemann SCJ

Konsekracja i wspólnota

Konsekracja wiąże się z uświęcającym działaniem Boga, które uzdalnia osobę ludzką do wypełniania Jego woli w celu osiągnięcia doskonałości wzorowanej na Jezusie Chrystusie. Miejszem konsekracji osoby do życia konsekrowanego jest wspólnota, opierająca się na pierwszej konsekracji chrzcielnej, która dokonuje się we wspólnocie Kościoła. Wspólnotowy wymiar życia konsekrowanego, właściwy dla konsekracji w instytutach życia zakonnego oraz stowarzyszeniach życia apostołowskiego, wynika z naśladowania Chrystusa, który powołał apostołów, aby razem z Nim byli i tworząc wspólnotę pełnili misję apostołską i uświęcającą. Co więcej, życie konsekrowane we wspólnocie stanowi dar dla osoby konsekrowanej w realizacji zobowiązań, wynikających z profesji rad ewangelicznych oraz charyzmatu, a także w rozwoju osobistej doskonałości.

Konsekracja

Termin „konsekracja” (łac. *consecrare* – uświęcić, konsekrować, poświęcić, błogosławić) jest aktem religijnym praktykowanym prawie we wszystkich religiach. Termin ten oznacza ofiarowanie bóstwu osób, rzeczy i miejsc, które są wyłączone z użytku świeckiego i przeznaczone do funkcji sakralnych (świętych). Po Soborze Watykańskim II ofiarowanie, zarówno rzeczy, jak i miejsc, zostało określone jako „poświęcenie”, ze względu na ich pochodzenie oraz przeznaczenie do użytku sakralnego (m.in. w odniesieniu do ołtarza i kościoła – *dedicatio*) w celu uświęcenia osób. Termin „poświęcenie” nie odnosi się do postaci eucharystycznych chleba i wina, które zostają przemienione w Ciało i Krew Chrystusa w momencie konsekracji¹.

Konsekracja w Biblii

W rzeczywistości starotestamentalnej konsekracja odnosiła się do osób, miejsc i przedmiotów przeznaczonych do kultu. Zewnętrznym znakiem konsekracji było namaszczenie oliwą. Do kategorii osób konsekrowanych należeli sprawujący funkcje kapłańskie: „Następnie weźmiesz olej do namaszczenia i wylejesz go na jego głowę, i namaścisz go” (Wj 29, 7; por. Kpł 8, 12), prorocy: „A wreszcie Elizeusza, syna Szafata Abel-Mechola, namaścisz na proroka po tobie” (1 Krl 19, 16) i królowie: „Samuel wziął wtedy naczynko z olejem i wylał na jego głowę, ucałował go i rzekł: Czyż nie namaścił cię Pan (...)” (1 Sm 10, 1; por. 15, 17; 2 Sm 12, 7; 1 Krl 5, 15; 1 Krn 11, 3). Do kategorii miejsc i rzeczy uświęconych przez Boga zaliczano: świątynię: „Wtedy weźmiesz olej namaszczenia

¹ Por. M. Daniluk, *Encyklopedia instytucji życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego*, Lublin 2000, s. 199; T. Paszkowska, *Konsekracja*, w: M. Chmielewski (red.), *Leksykon duchowości katolickiej*, Lublin 2002, s. 428.

i namaścisz przybytek i wszystko, co w nim jest (...)” (Wj 40, 9), ołtarz: „I namaścisz ołtarz całopalenia ze wszystkimi jego przybo-rami, i poświęcisz go, i będzie święty (...)” (Wj 29, 10; por. Kpł 8, 11), stele: „Ja jestem Bóg z Betel, gdzie namaściłeś stelę (...)” (Rdz 31, 13), a także przedmioty kultu: „Gdy ukończył Mojżesz budowę przybytku namaścił go i poświęcił wraz ze wszystkimi sprzętami” (Lb 7, 1; por. Wj 40, 11)².

W Nowym Testamencie konsekracja odnosi się zwłaszcza do człowieczeństwa Jezusa, który przyjmując ludzką naturę z Maryi Dziewicy za sprawą Ducha Świętego w wydarzeniu zbawczym Wcielenia wyniósł ją z rzeczywistości grzechu i związał nierozwalnie ze swoim Bóstwem. Konsekracja nowotestamentalna dokonuje się przez namaszczenie Duchem Świętym. Pierwszym konsekrowanym na jedynego kapłana, króla i proroka był Jezus Chrystus. Swoją konsekrację przez Ojca objawił Maryi i Józefowi w świątyni jerozolimskiej, gdzie prowadził dyskusję z faryzeuszami i uczonymi w Piśmie: „(...) «Czemuście Mnie szukali? Czy nie wiedzieliście, że powinienem być w tym, co należy do mego Ojca?»” (Łk 2, 49); podczas dialogu z Żydami w czasie uroczystości poświęcenia świątyni: „(...) to jakżeż wy o Tym, którego Ojciec poświęcił i posłał mówicie: Błżnisz (...)” (J 10, 36); na początku swojej działalności w synagodze w rodzinnym Nazarecie: „Duch Pański spoczywa na Mnie, ponieważ Mnie namaścił i posłał Mnie, aby ubogim niósł dobrą nowinę, więźniom głosił wolność, a niewidomym przejrzenie (...). Dziś spełniły się te słowa Pisma, któreście słyszeli” (Łk 4,18–21).

W kontekście wydarzeń paschalnych, w wieczór zmartwychwstania, Jezus konsekruje swoich apostołów: „Po tych słowach tchnął na nich i powiedział im: «Weźmijcie Ducha Świętego (...)»” (J 20, 22). O konsekracji następców apostołów przez gest włożenia rąk pisał św. Paweł do Tymoteusza: „Nie zaniedbuj w so-

² Tamże, k. 676.

bie charyzmatu, który został ci dany za sprawą proroctwa i przez nałożenie rąk kolegium prezbiterów” (1 Tm 4, 14; por. 2 Tm 1, 6).

Szczególne znaczenie w przekazach nowotestamentalnych mają słowa konsekracji eucharystycznej związane z ustanowieniem sakramentu Eucharystii. Przytaczają je synoptycy: „A gdy jedli, wziął chleb, (...) i dał im mówiąc: «Bierzcie, to jest Ciało moje». Potem wziął kielich i odmówiwszy dziękczynienie, dał im (...). I rzekł do nich: «To jest moja Krew Przymierza, która za wielu będzie wylana (...)»” (Mk 14, 22–24; por. Mt 26, 29), a także św. Paweł, który związał konsekrację eucharystyczną z opisem przebiegu Wieczerzy Pańskiej: „Ja bowiem otrzymałem od Pana to, co wam przekazałem, że Pan Jezus tej nocy, kiedy został wydany, wziął chleb i dzięki uczyniwszy, połamał i rzekł: «To jest Ciało moje za was [wydane]. Czyńcie to na moją pamiątkę!» Podobnie (...) wziął kielich, mówiąc: «Ten kielich jest Nowym Przymierzem we Krwi mojej. Czyńcie to, ile razy pic będziecie, na moją pamiątkę»” (1 Kor 11, 23–25)³.

Konsekracja osób

Konsekracja jest aktem Boga uświęcającym osobę ludzką przez przyjęcie jej w całkowite posiadanie, dysponujące do wypełniania Jego woli, przeniknięcia Jego świętością oraz osiągnięcia doskonałości na wzór Jezusa Chrystusa. Konsekracja jest też odpowiedzią Boga na akt osoby konsekrowanej przez zawierzenie Mu siebie, całkowite oddanie w posiadanie, przyjęcie Jego uświęcającego działania, rezygnację ze swojej samowystarczalności i wolności. Konsekracja jest także aktem osoby konsekrującej, która jej dokonuje w imieniu Boga. Konsekracja osób ontycznie wpisuje się

³ Por. M. Chmielewski, *Konsekracja*, w: B. Migut (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2002, t. 9, k. 676.

w człowieka, opierając się na jego suwerennej odpowiedzi, mającej swoje źródło w wierze i dojrzałej postawie moralnej⁴.

Konsekracja osoby w ujęciu sakramentalnym dokonuje się przez chrzest, bierzmowanie i sakrament święceń – diakonatu, prezbiteratu i biskupstwa, które wyciskają na duszy niezatarte znamię charakteru sakramentalnego.

Konsekracja chrzcielna

W konsekracji chrzcielnej osoba ludzka jest konsekrowana przez Ducha Świętego: „Tym zaś, który umacnia nas wspólnie z wami w Chrystusie i który nas namaścił, jest Bóg. On też wycisnął na nas pieczęć i zostawił zadatek Ducha w sercach naszych” (2 Kor 1, 21–22). On obdarowuje osobę konsekrowaną nowym życiem w Chrystusie, czyni dzieckiem Bożym i w jakimś stopniu oddziela od świata, wprowadzając w nowy porządek istnienia. Specyficzną cechą tej konsekracji jest jej wymiar wspólnotowy, gdyż włącza osobę do wspólnoty Kościoła, będącej wybranym plemieniem, królewskim kapłaństwem, narodem świętym, ludem Boga na własność przeznaczonym (por. 1 P 2, 9)⁵.

Dopełnieniem konsekracji chrzcielnej jest bierzmowanie: „Przez sakrament bierzmowania jeszcze ściślej wiążą się z Kościołem, otrzymując szczególną moc Ducha Świętego i w ten sposób jeszcze mocniej zobowiązani są, jako prawdziwi świadkowie Chrystusowi, do szerzenia wiary słowem i uczynkiem oraz do bronięcia jej”⁶. Konsekracja sakramentalna bierzmowania na mocy

⁴ Por. S. M. A. Rodríguez, *Consacrazione*, w: A. Aparicio Rodríguez, J. M. Canals Casas (red.), *Dizionario teologico della vita consecrata*, Milano 1994, s. 451–452; Z. Janczewski, *Konsekracja*, w: M. Sitarz (red.), *Leksykon prawa kanonicznego*, Lublin 2019, k. 1385.

⁵ Por. M. Chmielewski, *Konsekracja*, art. cyt., k. 677; S. M. A. Rodríguez, *Consacrazione*, art. cyt., s. 458–460.

⁶ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, dalej: KK, 11.

chrztu domaga się bezwarunkowego, całkowitego i ustawicznego daru z siebie Bogu (por. Ef 4, 13)⁷, a także uświęcenia: „wołą Boża jest wasze uświęcenie (1 Tes 4, 3)⁸. A zatem Kościół i chrześcijanie są konsekrowani oraz poświęceni dla kultu Boga. Czynnikiem konsekrującym chrześcijanina jest wspólnota życia z Chrystusem, realizująca się w chrzcie i bierzmowaniu oraz w uczestnictwie w potrójnej funkcji: kapłańskiej, królewskiej i prorockiej⁹.

Osoby konsekrowane, żyjąc w świecie, przez sakrament chrztu realizują potrójną formę życia: uświęcają siebie jako świeccy; uświęcają się przez posługę sakramentalną we wspólnocie Ludu Bożego, będąc kapłanami; uświęcają siebie przez profesję rad ewangelicznych jako osoby konsekrowane. W takim kontekście można mówić o konsekracji wtórej w Kościele, mającej swoje korzenie w konsekracji chrzcielnej: sakramentalnej – wynikającej z sakramentu święceń i niesakramentalnej – związanej z profesją rad ewangelicznych. Otóż, zarówno w jednym, jak i drugim przypadku, chodzi o nowe działanie Boga na mocy drugiego aktu, analogicznie do konsekracji chrztu. Ponadto zobowiązuje on konsekrowanego do osiągnięcia szczytów doskonałości oraz świętości moralnej. Należy zaakcentować, iż pierwsza konsekracja wyłącza z życia tego świata, a wtórna stanowi powołanie spośród wybranych do bardziej intensywnego zaangażowania w uświęcenie wspólnoty Kościoła¹⁰.

Konsekracja święceń

Szczególną formą konsekracji jest sakrament święceń – diakonów, prezbiterów i biskupów. Zewnętrznym wyrazem jest nałożenie rąk, namaszczenie dłoni lub głowy oraz modlitwa kon-

⁷ Por. KK 44.

⁸ Tamże.

⁹ KK 10–12; M. Daniluk, *Encyklopedia instytucji...*, dz. cyt., s. 199.

¹⁰ Zob. T. Paszkowska, *Konsekracja*, art. cyt., s. 430.

sekracyjna¹¹. Włączeni i przyjęci przez samego Chrystusa, są oni konsekrowani i przeznaczeni do służby ludowi Bożemu zgodnie z otrzymanym stopniem święceń. W związku z pełnioną misją konsekracja kapłańska wyłącza kapłana radykalnie ze świeckiego wymiaru życia chrześcijańskiego i włącza w rzeczywistość kultu, czyniąc go nie tylko osobą konsekrowaną, lecz także konsekrującą na mocy otrzymanej władzy działania *in persona Christi*. Diakoni zaś otrzymują misję służenia Kościołowi przez posługę słowa i miłości¹². Konsekracja święceń realizuje się w posłudze liturgicznej Kościoła mocą Ducha Świętego, zwłaszcza w odpuszczaniu grzechów i sprawowaniu Eucharystii¹³. W tym kontekście należy wspomnieć konsekrację eucharystyczną postaci chleba i wina, które zostały wyłączone z użytku świeckiego, aby w czasie Modlitwy eucharystycznej zostały substancjalnie przekształcone w Ciało i Krew Jezusa Chrystusa. Szafarzem, który ważnie może konsekrować Eucharystię, jest kapłan¹⁴. Należy też zaakcentować, że konsekracja święceń zobowiązuje kapłana do uświęcania wiernych tworzących Mistyczne Ciało oraz głoszenia Ewangelii¹⁵.

¹¹ KK 28; Dekret o posłudze i życiu kapłanów *Presbyterorum ordinis*, dalej: DK, 2; Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, dalej: DB, 2.

¹² Zob. M. Chmielewski, *Konsekracja*, art. cyt., k. 677; M. Daniluk, *Encyklopedia instytucji...*, dz. cyt., s. 199–200; Z. Janczewski, *Konsekracja*, art. cyt., s. 1386.

¹³ „(...) Chrystus jest zawsze obecny w swoim Kościele, szczególnie w czynnościach liturgicznych. Jest obecny w ofierze Mszy świętej, czy to w osobie odprawiającego, gdyż „Ten sam, który kiedyś ofiarował się na krzyżu, obecnie ofiaruje się przez posługę kapłanów” (Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium*, dalej: KL, 7; por. T. Paszkowska, *Konsekracja*, art. cyt., s. 430).

¹⁴ Zob. *Kodeks prawa kanonicznego*, Poznań 1983, dalej: KPK, kan. 900 § 1.

¹⁵ Por. Z. Janczewski, *Konsekracja*, art. cyt., s. 1386–1387; T. Paszkowska, *Konsekracja*, art. cyt., s. 430.

Konsekracja przez profesję rad ewangelicznych i święte więzy

Konsekracja osób, która ontycznie wpisuje się w człowieka, odnosi się do świeckich lub duchownych podejmujących życie według rad ewangelicznych na mocy ślubu lub innego zobowiązania, zwanego świętym węzłem; tym samym stają się one członkami instytutu życia konsekrowanego, pustelnikami, dziewicami lub wdowami¹⁶.

Konsekracja zakonna, mająca swoje źródło w chrzcie, jest nowym, pełniejszym upodobnieniem chrześcijanina do osoby Chrystusa w Jego stylu ziemskiego życia poświęconego Bogu i ludziom w dobrowolnie podjętej profesji rad ewangelicznych w formie publicznych ślubów czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, które są przeżywane we wspólnocie. Ta forma konsekracji dysponuje osobę do wyłącznej służby Bożej, a także stanowi znak Chrystusa zjednoczonego nierozzerwalnie z Kościołem, a w Kościele jest znakiem przyszłej niebieskiej chwały. W konsekracji zakonnej wyróżnia się trzy istotne elementy zależne od siebie: ze strony Boga – działanie łączące z Nim przez specjalną łaskę; ze strony człowieka – oddanie się Bogu z miłości przez śluby; ze strony władzy Kościoła – prawna akceptacja takiego stanu. Zewnętrznym wymiarem konsekracji zakonnej są: modlitwa, braterstwo i apostołat¹⁷.

Konsekracja zakonna, właściwa dla profesji zakonów i instytutów świeckich, wyraża najpełniej zobowiązania chrzcielne. Nie jest ona konsekracją ontologiczną, właściwą dla konsekracji sakramentalnych, które wyciskają na duszy niezatarte znamię, lecz ma swoje korzenie w konsekracji chrzcielnej. Jest jej rozwinięciem i przedłużeniem. Życie chrześcijańskie bazuje na zachowywaniu przykazań, zaś zakonne podnosi oraz intensyfikuje poziom życia chrześcijańskiego przez przyjęcie bardziej radykalnego odcierania się od dóbr doczesnych i wszystkiego, co nie odnosi się

¹⁶ Por. M. Daniluk, *Encyklopedia instytutów...*, dz. cyt., s. 202.

¹⁷ Por. Tamże, s. 201–202.

bezpośrednio do Boga. Życie zakonne jako szczególna relacja do Boga pomaga w utworzeniu czystego serca, osiągnięciu duchowej wolności i rozbudzeniu miłości¹⁸, a przenikając całe życie osoby zakonnej, wszczepia ją w Chrystusa na mocy chrztu. Wspólnym początkiem życia chrześcijańskiego i zakonnego jest chrzest, a ich celem udoskonalenie miłości. Te formy życia różnią się zaś dobo-rem środków, które prowadzą do osiągnięcia doskonałej miłości. W konsekracji zakonnej i w akcie profesji sprawcą tych wydarzeń jest Bóg. To On konsekuje osobę, którą wybiera w akcie profesji dla siebie i wyróżnia spośród innych ochrzczonych. A zatem profesja zakonna odrywa od spraw ziemskich i uzdalnia do wyłącznej służby Bożej¹⁹. A kiedy w czasie profesji są składane śluby publiczne, wtedy Kościół urzędowo dokonuje konsekracji²⁰. Od tego momentu życie zakonne nabiera wymiaru liturgicznego, społecznego i eklezjalnego, a osoba zakonna ma prawo publicznie reprezentować Kościół. Dary ofiarne w czasie Mszy Świętej wskazują na więź profesji zakonnej z konsekracją eucharystyczną i Ofiarą Jezusa Chrystusa²¹.

Konsekracja ze swej natury jest nastawiona na świętość. W języku biblijnym słowa: „konsekrować” (*consecrare*) i „poświęcić” (*sanctificare*) – są używane zamiennie. Konsekracja jest stopniowym jednoczeniem się z Bogiem przez wierne pełnienie Jego

¹⁸ KK 46.

¹⁹ „Członkowie wszystkich instytutów powinni to zwłaszcza sobie uświadamiać, że przez profesję rad ewangelicznych odpowiedzieli na wezwanie Boże w tym znaczeniu, iż żyją dla samego Boga, umarłszy nie tylko dla grzechu (por. Rz 6, 11), lecz także wyrzekłszy się świata. Całe bowiem swoje życie oddali na Jego służbę, co stanowi jakąś szczególną konsekrację, która korzeniami sięga głęboko w konsekrację chrztu i pełniej ją wyraża. A ponieważ to oddanie siebie zostało przyjęte przez Kościół, niech zakonnicy wiedzą, że są poświęceni również służbie Kościoła” (Sobór Watykański II, Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego *Perfected caritatis*, dalej: PC, 5).

²⁰ KK 45.

²¹ Zob. E. Gambari, *Życie zakonne po Soborze Watykańskim II*, Kraków 1998, s.104–107.

woli, aby coraz bardziej wzrastać w miłości ku Bogu i ludziom. Ponieważ świętość jest przymiotem Boga, stworzenie może jedynie uczestniczyć w Jego świętości, w miarę jak się do Niego zbliża. Dzięki Wcieleniu Syna Bożego człowiek stał się uczestnikiem Boskiej natury (por. 1 P 1, 4), a więc uczestnikiem świętości Boga oraz posiadaczem łaski uświęcającej, która pomaga w oddalaniu się od zła i w przyjmowaniu woli Bożej. Szczytem zjednoczenia z Bogiem jest miłość, która przez ślubowane rady ewangeliczne wspiera rozwój świętości²².

Konsekracja zakonna doskonali miłość osoby konsekrowanej. Kanon 573 KPK z 1983 stwierdza, że powołanie do doskonałej miłości jest celem życia konsekrowanego zarówno w aspekcie wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Wyrażenie „stan doskonałości” wprowadziło w świadomość wiernych błędne przekonanie, że osoby zakonne już są doskonałe, a także pogląd, iż to nie wszyscy wierni są powołani do doskonałości, lecz tylko osoby zakonne. Należy podkreślić, iż Sobór Watykański II unikał wyrażenia „stan doskonałości” w odniesieniu do życia zakonnego, chociaż określa osoby zakonne jako „członków instytutów stanów doskonałości”²³. Dążenie osoby zakonnej do doskonałości stanowi jej obowiązek, wynikający ze specyfiki powołania oraz pierwszej formy apostołatu²⁴, który wywiera wpływ na życie Kościoła przez to, kim jest, a nie przez to, co robi²⁵.

Wyrazem konsekracji zakonnej jest styl życia konsekrowanego w stałej formie poświęcenia się Bogu i Kościołowi w instytutach życia konsekrowanego (instytuty zakonne oraz instytuty świeckie), a także w stanie dziewic²⁶, w życiu pustelniczym²⁷ oraz w niektórych stowarzyszeniach życia apostołskiego. Do istoty

²² Por. E. Gambari, dz. cyt., s. 110.

²³ KK 45.

²⁴ Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Vita consecrata*, dalej: VC, 39.

²⁵ Por. E. Gambari, dz. cyt., s. 111–113.

²⁶ KPK z 1983, kan. 604 § 1.

²⁷ KPK z 1983, kan. 603 § 1–2.

życia konsekrowanego należą elementy teologiczne: uwielbienie Boga w całkowitym oddaniu się Jemu oraz budowanie Kościoła i zbawienie świata, naśladowanie Chrystusa pod działaniem Ducha Świętego, śluby lub więzy zobowiązujące do zachowania rad ewangelicznych, jedność z Kościołem i jego misterium przez miłość, znak eschatologiczny niebieskiej chwały, jak i kanoniczne: stałość, erygowanie przez kompetentną władzę, wolny wybór, obowiązek zachowania ślubowanych rad ewangelicznych lub inny więzów, obowiązek przestrzegania prawa własnego²⁸. Obecne w życiu konsekrowanym cztery wymiary: ascetyczny – separacja od świata, mistyczny – przyłgnięcie do Boga, apostołski – powrót do świata w służbie dla Boga oraz prawny – instytucjonalne przyporządkowanie w Kościele – akcentują potrzebę jedności konsekrowanego z Konsekrującym zarówno w kulcie, jak i apostołstwie. Proces przemiany osoby ludzkiej w *communio personarum* odzwierciedla, przywołana przez św. Jana Pawła II w adhortacji apostołskiej *Vita consecrata* (14-16), scena przemienienia Pańskiego, która nie kwestionuje obecności krzyża i ofiary w życiu konsekrowanym. Krzyż Chrystusa stanowi integralną bazę konsekracji chrzcielnej oraz konsekracji profesji rad ewangelicznych, które bardziej niż wyrzeczenie świata akcentują przyjęcie misterium Chrystusa. Stąd też życie uświęcone przez Konsekrującego, nie zaś poświęcone Bogu, staje się formą komunikowania w prowadzeniu nowej ewangelizacji zarówno przez osoby zakonne, jak i członków instytutów świeckich, gdyż osobiste uświęcenie przyjmuje zawsze wymiar społeczny – eklezjalny²⁹.

²⁸ Por. B. Zubert, *Konsekrowane życie*, w: B. Migut (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2002, t. 9, k. 677–678.

²⁹ Por. T. Paszkowska, *Konsekracja*, art. cyt., s. 430–431.

Indywidualne formy życia konsekrowanego

Dziewice konsekrowane, pustelnicy i wdowy to osoby tworzące kategorię indywidualnych form życia konsekrowanego obecnych w Kościele od starożytności chrześcijańskiej. Ich odrodzenie nastąpiło po Soborze Watykańskim II, który akcentując ścisły związek konsekracji chrzcielnej z konsekracją życia konsekrowanego, stwierdził, że druga jest pogłębieniem pierwszej, a także przesunięciem punktu ciężkości z etycznego aspektu życia zakonnego (*status perfectionis*) na ontologiczny (*intimius consecrantur*), wyrażony całkowitym oddaniem osoby przez czystość – rezygnacja z ludzkiej miłości, ubóstwo – rezygnacja z dóbr materialnych i posłuszeństwo – oddanie wolności³⁰.

Stan dziewic

Sobór Watykański II podjął temat konsekracji dziewic żyjących w świecie. Konsekracja dziewic dokonuje się według *Ordo virginum*³¹ w obecności biskupa diecezjalnego, który poświęca je Bogu. Dziewice tworzą w Kościele formę życia konsekrowanego określaną przez KPK z 1983 r. w kanonie 604. Dziewice konsekrowane nie są zakonnice ani członkiniami instytutów i stowarzyszeń życia apostołskiego. Żyjąc w świecie nie podlegają strukturom życia wspólnotowego, przełożonym i regułom zakonnym. Publiczny ślub czystości złożony Bogu zobowiązuje je do służby Kościołowi lokalnemu i bliźnim, zwłaszcza we własnej parafii. Dziewica konsekrowana podlega bezpośrednio biskupowi miejsca³².

³⁰ Por. M. Daniluk, *Encyklopedia instytutów...*, dz. cyt., s. 200.

³¹ Polski *Obrzędy konsekracji dziewic* został zatwierdzony przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów 28 maja 1990 roku (wydrukowany w 2001 roku). W 2006 roku została powołana Podkomisja Konferencji Episkopatu Polski ds. Indywidualnych Form Życia Konsekrowanego.

³² Por. Z. Janczewski, *Leksykon*, art. cyt., s. 1386.

Stan pustelników i pustelnic

Początek życia pustelniczego sięga przełomu III i IV wieku. W tym okresie niektórzy chrześcijanie udawali się na pustynie, aby podjąć życie eremickie w celu naśladowania radykalizmu Jezusa Chrystusa. Ta forma życia stanowiła podłoże dla mnisznych wspólnot zakonnych. Stan pustelnika i pustelnicy został wprowadzony do KPK³³: „Oprócz instytutów życia konsekrowanego, uznaje Kościół życie pustelnicze, czyli anachoretyczne, w którym wierni przez surowsze odsunięcie się od świata, milczenie odosobnienia, gorliwą modlitwą i pokutą poświęcają swoje życie na chwałę Boga i zbawienie świata.

Prawnie uznaje się za pustelnika osobę poświęconą Bogu w życiu konsekrowanym, jeśli poprzez ślub albo inne święte więzy zobowiązuje się publicznie wobec biskupa diecezjalnego do praktykowania trzech rad ewangelicznych i pod jego kierownictwem zachowuje właściwy tryb życia³⁴.

Stan wdów i wdowców

„Ta zaś, która rzeczywiście jest wdową, jako osamotniona złożyła nadzieję w Bogu i trwa w zanoszeniu prośb we dnie i w nocy” (1 Tm 5, 5). Wspomniany przez św. Pawła krąg wdów (por. 1 Tm 5, 1–16) stanowił zarys instytucji wdowieństwa, która pod koniec II wieku przyjęła nazwę *ordo viduarum* – stan wdowieństwa. Po Soborze Watykańskim II nastąpiło odrodzenie praktyki konsekracji wdów, wzorowane na czasach apostoelskich. O stanie wdów, jako indywidualnej formie życia konsekrowanego, mówi *Katechizm Kościoła Katolickiego*³⁵ oraz *posynodalna adhortacja apostoelska*

³³ Kan. 603 § 1–2.

³⁴ Por. M. Daniluk, *Encyklopedia instytutów...*, art. cyt., s. 115.

³⁵ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, dalej: KKK, 992. W pierwotnej edycji KKK nie uwzględniono zapisu o możliwości konsekracji wdów. Ten

*Jana Pawła II Vita consecrata*³⁶. W 2008 roku został też opracowany przez Komisję do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski Obrzęd błogosławieństwa wdów.

Do stanu wdów dopuszcza się osoby żyjące w świecie, które ukończyły sześćdziesiąty rok życia. Wdowa/wdowiec składa wieczysty ślub czystości, konsekrując swój stan życia, aby poświęcić się modlitwie i służbie Kościołowi. Żyjąc w świecie, urzeczywistnia swoją konsekrację przez szczególną więź komunii z Kościołem partykularnym i powszechnym. Odpowiedzialność za stan wdów na terenie diecezji spoczywa na biskupie diecezjalnym, który rozoznaje autentyczność powołania, dopuszcza do konsekracji i jest szafarzem obrzędu błogosławieństwa wdów³⁷.

Fundamentalną misją osób indywidualnych form życia konsekrowanego jest świadectwo życia oddanego Bogu, modlitwa, życie duchem ofiary przez służbę Kościołowi i ludziom potrzebującym pomocy.

---

brak uzupełnia tzw. *Corrigenda* (Pallottinum 1998), która w numerze 922 stanowi: „Począwszy od czasów apostołskich dziewice i wdowy chrześcijańskie, powołane przez Pana, by poświęcić się Mu w sposób niepodzielny w większej wolności serca, ciała i ducha, podejmowały za aprobatą Kościoła decyzję życia w stanie dziewictwa lub dożgonnej czystości dla Królestwa niebieskiego” (Mt 19, 12).

³⁶ VC, 7, 42. „Ostatnio odrodziła się też praktyka konsekracji wdów, znana od czasów apostołskich (por. 1 Tm 5, 5. 9–10; 1 Kor 7, 8) oraz konsekracja wdowców. Osoby te, składając wieczysty ślub czystości, przeżywanej jako znak Królestwa Bożego, konsekrują swój stan życia, aby poświęcić się modlitwie i służbie Kościołowi” (VC 7); „Jednakże wymiar braterskiej wspólnoty nie jest obcy ani instytucjom świeckim, ani też indywidualnym formom życia konsekrowanego. Pustelnicy, pogrążeni w swojej samotności, nie tylko nie wyłamują się z kościelnej komunii, ale służą jej swoim specyficznym charyzmatem kontemplacyjnym; dziewice konsekrowane, żyjące w świecie, urzeczywistniają swoją konsekrację przez szczególną więź komunii z Kościołem partykularnym i powszechnym. To samo dotyczy konsekrowanych wdów i wdowców” (VC 42).

³⁷ Zob. B. Szier-Kramarek, R. Bieleń, *Wdowa*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2014, t. 20, k. 328–300.

Wspólnota

Wspólnota (grec. *koinonia*, łac. *communio*) to określony typ ludzkiej zbiorowości społecznej, charakteryzującej się wewnętrzną, duchową więzią opartą na wspólnych wartościach, przekonaniach, ideałach i celach, a także zewnętrzną więzią, mającą charakter instytucjonalny, bazujący na prawie ogólnym, partykularnym oraz zwyczajowym. Istniejące w tym kontekście relacje tworzą określoną wspólnotę ludzką: rodzinną, narodową, polityczną, religijną, kapłańską i zakonną. Tak rozumiana wspólnota nie jest jedynie matematyczną sumą członków zjednoczonej grupy dążącej do osiągnięcia jakiegoś celu, ale owocem wolnej woli poszczególnych osób chcących być razem z innymi w tym samym miejscu (domu rodzinnym i zakonnym), w identycznym kontekście społecznym, kulturowym czy religijnym. Ważny jest również rodzaj relacji osobowych wyznaczających cel wspólnoty. Z reguły wyróżnia się trzy typy: pierwszorzędne – wspólne życie (małżeństwo, rodzina, zakon), drugorzędne – wspólna praca, aktywność społeczna, trzeciorzędne – pogłębianie wspólnych wartości wyrażających się w symbolach i rytach (grupa ideologiczna, szkoła artystyczna, grupy i stowarzyszenia religijne). Warto podkreślić, że żadna z tych relacji nie występuje w formie doskonałej i samostandownej ze względu na wewnętrzny dynamizm wspólnoty. Sprawia on, że określone elementy jednej relacji wiążą się z innymi³⁸.

Każda wspólnota, będąca komunią osób, jest właściwym środowiskiem rozwoju ludzkiej osobowości³⁹. Człowiek odkrywa w niej prawdę o samym sobie. Odnajduje własne „ja” zdolne do realizacji siebie, jednak pod warunkiem, iż potrafi otworzyć się na „ty” drugiego człowieka. Wspólnota pozwala uczestniczyć w ży-

³⁸ Por. S. Burgalassi, *Comunità*, w: G. Pelliccia, G.C. Rocca (red.), *Dizionario degli istituti di perfezione*, Roma 1974–2003, t. 1–10 (dalej: DIP), t. 2, k. 1376–1379; R. Sawa, *Komunia*, w: *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2002, t. 9, k. 492–493.

³⁹ Por. J. Gogola, *Osoba i wspólnota*, Kraków 2002, s. 64.

ciu innych nie w relacji „jedni obok drugich”, zachowując wzajemną nieprzezroczystość, lecz „jedni dla drugich” w otwartości oraz obopólnej wymianie osobistych wartości⁴⁰.

Mając na uwadze zagadnienie wspólnoty w relacji do konsekracji, istotne znaczenie posiada ujęcie wspólnoty w kategorii religijnej, obejmującej zwłaszcza aspekt biblijny, teologiczny i prawny w odniesieniu do zjednoczonych osób.

Biblijne aspekty wspólnoty religijnej

W Starym Testamencie ideę wspólnoty wyraża hebrajski termin *qahal* (gr. *ekklesia*), oznaczający zwoływanie zgromadzenia. Ci, których Bóg zwołuje, należą do Niego niezależnie od miejsca przebywania. Pierwotnie wiązano słowo *qahal* ze zgromadzeniem Żydów ukonstytuowanym pod Synajem na podstawie Dekalogu. W Księdze Powtórzonego Prawa (por. 16, 18–18, 22) zgromadzeniem (wspólnotą) jest Izrael jako trwały związek ludzi, który nie uległ unicestwieniu mimo utraty własnej ziemi i konstytutywnych instytucji. Po czasie niewoli babilońskiej, ale wciąż trwającej zależności politycznej, Żydzi utworzyli pojęcie wspólnoty kulturowej (hebr. *'edah*) jako model przyszłego Izraela⁴¹.

Pierwsze wspólnoty chrześcijańskie powstały w Jerozolimie na bazie paschalnego kerygmatu Jezusa Chrystusa (por. Dz 2, 14–16). Wzorując się na starotestamentalnym zgromadzeniu *qahal*, tworzyły się i kształtowały małe grupy zwane domostwami (por. Dz 2, 46), które przyjęły nazwę *ekklesia*: „(...) do Kościoła Tesaloniczan w Bogu Ojcu i Panu Jezusie Chrystusie. Łaska wam i pokój!” (1 Tes 1, 1).

Późniejsze wspólnoty, powstające poza Jerozolimą w środowiskach pogańskich, różniły się między sobą, zachowując własną

⁴⁰ Por. J.M.R. Tillard, *Comunità*, DIP, t. 2, k. 1374.

⁴¹ Por. K. Mielcarek, *Wspólnota*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2014, t. 20, k. 999.

tożsamość. Miejscem ich spotkań pod przewodnictwem pasterzy w pierwszy dzień tygodnia były domostwa: „Wiele lamp paliło się w górnej sali, gdzie byliśmy zebrani” (Dz 20, 8). Jest rzeczą znamioną, że wspólnoty Kościołów lokalnych utrzymywały łączność z całym Kościołem Bożym: „Jestem bowiem najmniejszy ze wszystkich apostołów i niegodzien zwać się apostołem, bo przesładowałem Kościół Boży” (1 Kor 15, 9). Cechą charakterystyczną pierwszych wspólnot chrześcijańskich była ich otwartość na każdego człowieka bez względu na jego przynależność narodową, płeć, status społeczny i ekonomiczny, na dzieci i dorosłych (por. Ga 3, 28; Kol 3, 18–25), a także jedność wszystkich w Chrystusie. To z kolei nakładało na członków wspólnoty zobowiązanie do praktykowania wzajemnej miłości (por. 1 J 4, 7–12), braterskiego napominania (por. Ga 6, 1), bezinteresownej ofiary i poświęcenia się wspólnocie (por. 1 Kor 16, 15–16) oraz wspólnotę z Bogiem (por. 1 J 1, 3)⁴².

Wspólnota miejscem życia braterskiego osób konsekrowanych

Biblijny model wspólnoty religijnej opierającej się na życiu wspólnotowym wzorowanym na zgromadzeniu Izraela (*qahal*) przejęli wywodzący się z judaizmu eseneńczycy⁴³ i terapeuci⁴⁴.

⁴² Por. Tamże, s. 999–1000.

⁴³ Eseneńczycy stanowili odłam judaizmu o charakterze monastycznym, funkcjonowali od ok. II w. przed Chr. i do I w. po Chr. Przebywali na pustyni w okolicach rzeki Jordan. Kandydaci byli poddawani rocznej próbie, a następnie dwuletniej formacji, zakończonej uroczystą przysięgą. Prowadząc życie wspólne, zachowywali ubóstwo i celibat, studiowali Pismo Święte, oddawali się pracy fizycznej na roli, posiadali instytucję sądownictwa. Prawdopodobnie eseneńczycy tworzyli wspólnotę w Qumran (por. M. Daniluk, *Encyklopedia...*, dz. cyt., s. 116–117).

⁴⁴ Terapeuci (gr. *terapeuein* – czcić, leczyć) byli judaistyczną sektą prowadzącą działalność w I w. po Chr., żyjącą w Egipcie, wokół jeziora Moeris. Prowadzili życie monastyczne, zamieszkując pojedyncze cele. Posiadali wspólnotę dóbr, indywidualne ubóstwo, medytację tekstów biblijnych

Natomiast środowisko chrześcijańskie kształtowało styl życia wspólnoty apostołów (por. Dz 2, 42–47; 4, 32–35) oraz osób towarzyszących Jezusowi Chrystusowi w działalności apostołskiej w tworzącym się Kościele (*ekklesia*). Rozwijające się od III wieku życie pustelnicze przekształcało się w życie wspólnotowe (cenobicy według reguły Pachomiusza, monastycyzm benedyktyński, kanonicy). Od XII wieku formę życia wspólnotowego przyjęły grupy osób świeckich (bracia życia wspólnego, beginki i begardzi), zakony żebrzące, kleryckie, kontemplacyjne, zgromadzenia zakonne oraz stowarzyszenia życia apostołskiego⁴⁵.

Wspólnotowy charakter życia osób konsekrowanych w instytucjach życia konsekrowanego (z wyłączeniem instytucji świeckich oraz indywidualnych form życia konsekrowanego) i stowarzyszeniach życia apostołskiego bazuje na misterium komunii wzorowanej na jedności Osób Trójcy Świętej – Ojca, Syna i Ducha Świętego – oraz praktyce wspólnotowości pierwotnego Kościoła, którego członkowie stanowili jedno serce i jedną duszę (por. Dz 4, 32–37)⁴⁶.

Kodeks prawa kanonicznego, odnosząc się do wspólnotowego wymiaru życia konsekrowanego i apostołskiego, stwierdza: „Instytut zakonny jest wspólnotą, której członkowie, zgodnie z własnym prawem, składają śluby wieczyste lub czasowe, ale odnawiane po upływie czasu, oraz podejmują braterskie współżycie we wspólnocie”⁴⁷. Każdy instytut życia konsekrowanego jest owocem charyzmatu, jaki jego założyciel otrzymał od Ducha Świętego w celu wzbogacenia nim Kościoła. Życie zakonne, będąc z natury chary-

---

i własnych, siódmego dnia gromadzili się na uroczystym zebraniu z modlitwą i całonocnym czuwaniem. Medytacyjny styl życia różnił ich od eseneńczyków i chrześcijańskich ascetów (por. tamże, s. 366).

⁴⁵ Por. E. Ziemann, *Wspólne życie*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2014, t. 20, k. 997–998.

⁴⁶ Por. E. Ziemann, *Duchowe fundamenty wspólnoty zakonnej*, w: J. Kiciński (red.), „Życie konsekrowane” 6 (68) 2007, s. 20; tenże, *Życie braterskie*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2014, t. 20, k. 1631.

⁴⁷ Kodeks prawa kanonicznego, dalej: KPK, 1983, kan. 607 § 2.

zmatem, sprawia, że wspólnota zakonna też jest charyzmatyczna. Ubogacona osobistymi charyzmatami jej członków, przyjmuje specyficzny styl życia i działania⁴⁸. Aby jednak wspólnota spełniała wymagania określone w prawie kanonicznym, osoby konsekrowane są zobowiązane do wspólnego zamieszkania w tym samym domu i pod zarządem jednego przełożonego, posiadania wspólnej kasy, wyżywienia i wyposażenia pomieszczeń oraz rodzinnego i braterskiego charakteru życia opartego na wzajemnej miłości⁴⁹.

Decyzja osoby o wyborze określonej wspólnoty bardzo często wynika z atrakcyjności prezentowanej przez nią duchowości i charyzmatu, a także z ewangelicznego bogactwa ideałów, które człowiek czyni własnymi. Podobnie wspólnota, rozeznając motywację powołania kandydata, przyjmuje go z jego wszystkimi cechami pozytywnymi oraz ograniczeniami. Troska wspólnoty o rozwój duchowy i apostołski każdego ze swoich członków winna uwzględniać zagrożenia, jakie wynikają z podziału we wspólnocie na zakonników żyjących charyzmatem i duchowością założyciela oraz zaangażowanych wyłącznie w działalność apostołską. Różnorodność charyzmatów we wspólnocie nie może być powodem do akceptowania postaw indywidualistycznych, lecz ma prowadzić do komunii z innymi przy zachowaniu swojej oryginalności⁵⁰.

Zjawisko postaw indywidualistycznych we wspólnocie wynika z fałszywie interpretowanej wolności i samorealizacji. Indywidualista dąży do zaspokojenia własnych potrzeb kosztem innych lub ze szkodą dla innych. Odsuwa wspólnotę na dalszy plan, co owocuje brakiem dialogu, solidarności i komunikacji braterskiej. Indywidualista, „pielęgnując” swój egoizm, troszczy się o respektowanie przez wspólnotę przysługujących mu praw, przy jednoczesnym lekceważeniu spoczywających na nim obowiąz-

⁴⁸ Por. J. Gogoła, *Osoba*, dz. cyt., s. 74–75.

⁴⁹ KPK z 1983, kan. 602, 608, 665 § 1, 668 § 3, 670, 671; por. E. Ziemann, *Wspólne życie...*, dz. cyt., k. 998.

⁵⁰ Por. tenże, *Duchowe fundamenty...*, art. cyt., s. 21.

ków. Osoba konsekrowana, manifestująca swoją niezależność we wspólnocie, nie nawiązuje z jej członkami bliższych relacji⁵¹. Według G. Gambariego życie we wspólnocie nie polega na zewnętrznej przynależności do instytutu, ale na „wcieleniu się” do wspólnoty całym swoim życiem, aby stanowiło ono organiczną jedność zarówno z życiem instytutu, jak i poszczególnymi członkami pod względem duchowym, charyzmatycznym, apostołskim, dyscyplinarnym, ekonomicznym i służebnym⁵².

Prorocki charakter wspólnoty

Życie wspólne opierające się na relacjach braterskich we wspólnocie⁵³ samo w sobie stanowi miejsce i podmiot misji w Kościele, zwłaszcza przez realizację swojego charyzmatu. Odnosząc się jednak do wymiaru prorockiego wspólnoty życia konsekrowanego w Kościele, należy wskazać na znaczenie konsekracji profesji rad ewangelicznych: ubóstwa, czystości i posłuszeństwo, które wyciskają znamię na duchowym obrazie wspólnoty. Ich wzajemne przenikanie stwarza odpowiednią płaszczyznę komunii osób konsekrowanych z Bogiem, a w Nim braci między sobą⁵⁴, a także stanowi pierwszy wyraz życia apostołskiego zwiastującego nadejście Królestwa Bożego. Praktyka konsekrowanych rad ewangelicznych we wspólnocie, oprócz wewnętrznych wartości duchowych, jakie otrzymują jej członkowie, posiada również walor zewnętrzny i społeczny.

Prorocki charakter życia wspólnego nie ogranicza się jedynie do zewnętrznej przynależności do instytutu. Problem pojawia się, kiedy nie rozróżnia się życia wspólnego od życia wspólnotowe-

⁵¹ Por. tamże, s. 21–22.

⁵² Por. M. Gambari, *Życie zakonne po Soborze Watykańskim II*, Kraków 1998, s. 402–403.

⁵³ Por. VC, 41–42.

⁵⁴ Por. M. Walkusz, *Życie wspólnotowe*, Bydgoszcz 2005, s. 51.

go. Otóż, życie wspólne wymaga przynajmniej minimum praktykowania życia wspólnotowego, chociaż nie żąda od wszystkich członków wspólnoty zachowania pełnych ram, tak jak w życiu monastycznym. Życie wspólnotowe winno być dopasowane do specyfiki instytutu zdefiniowanej charyzmatem i misją, a także rodzajem prac apostoelskich, czasu i miejsca. Zwraca na to uwagę papież Paweł VI w motu proprio *Ecclesiae sanctae*, akcentując problem ustalenia porządku dnia w celu właściwego funkcjonowania całej wspólnoty. Papież podkreśla, iż nie może on być identyczny we wszystkich domach instytutu, a nawet w jednym domu dla wszystkich jego członków⁵⁵. Prorocki styl życia wspólnego osób konsekrowanych stanowi próbę podjęcia życia w pełni chrześcijańskiego we wspólnocie przez radykalną realizację konsekracji rad ewangelicznych⁵⁶.

Duchowe fundamenty wspólnoty

Wspólnota realizuje swoją misję i charyzmat we wspólnocie Kościoła, jeżeli fundamentem jedności jest miłość braterska, modlitwa i Eucharystia.

Miłość braterska we wspólnocie stanowi więź doskonałości chrześcijańskiej. Łącząc członków między sobą i z Bogiem, czerpie swoją moc z wewnętrznej miłości Trójcy Świętej⁵⁷. Żyjąc miłością braterską we wspólnocie, osoba konsekrowana staje się znakiem komunii Kościoła w drodze do pełnego zjednoczenia z Bogiem i z braćmi. Chrystus, nadając miłości rangę nowego przykazania, potwierdził jej wartość ofiarą złożoną na krzyżu za całe stworzenie, a osobom konsekrowanym dał przykład jej realizacji w codziennym życiu, zwłaszcza przez rezygnację z siebie i akceptację

⁵⁵ Por. Paweł VI, Motu proprio *Ecclesiae sanctae*, Rzym 1966, 25–29.

⁵⁶ Por. G. Gambari, *Życie zakonne...*, dz. cyt., s. 406–407.

⁵⁷ Por. R. Ruszała, *Modlitwa w służbie budowania wspólnoty zakonnej*, w: *Życie we wspólnocie zakonnej*, Kraków 2002, s. 197.

innych. Relacje międzyosobowe we wspólnocie zakonnej oparte na miłości nie pozwalają traktować drugiej osoby jak przedmiotu lub drogi do osiągnięcia własnego celu. Co więcej, ukazują wspólnotę Kościoła jako miejsce szczególnej miłości bliźniego.

Miłość, będąc darem Ducha Świętego (por. Rz 5, 5), rozwija w życiu duchowym osoby konsekrowanej radość, cichość, cierpliwość, łagodność, dobroć, pobłażliwość, wierność, umiarkowanie, powściągliwość i czystość (por. Ga 5, 22), a także jedność, wzajemność i uprzejmość⁵⁸. Odczuwa także pragnienie oddania wszystkiego wspólnocie: dóbr materialnych i duchowych, osobistych charyzmatów i uzdolnień.

Modlitwa zarówno w wymiarze osobistym, jak i wspólnotowym stanowi jeden z istotnych elementów kształtujących życie duchowe wspólnoty zakonnej.

Modlitwa osobista, będąc spotkaniem człowieka z Bogiem w ciszy i samotności, jest otwieraniem serca na dar Bożej miłości w celu obdarowania nią wspólnoty, pogłębienia wzajemnych relacji oraz uczynienia samego siebie lepszym. Dzięki modlitwie osobistej osoba konsekrowana odnajduje siłę do wierności i ofiarności w wypełnianiu obowiązków wynikających z charyzmatu i misji własnego instytutu. Zagrożeniem dla modlitwy osobistej jest aktywizm apostołski osób konsekrowanych. Dominująca dziś pokusa modlitwy wszędzie, to znaczy w każdym miejscu i w każdym czasie, utożsamia wykonywaną pracę z osobistą modlitwą⁵⁹. Tymczasem czym innym jest trwanie w zjednoczeniu z Bogiem w czasie wykonywanej pracy, a czym innym zastępowanie nią modlitwy.

Modlitwa wspólna, będąca nieodłącznym elementem życia wspólnotowego osób konsekrowanych, osiąga swoją skuteczność, kiedy jest wewnętrznie zespolona z modlitwą osobistą⁶⁰. Ta kom-

⁵⁸ Por. E. Ziemann, *Być kapłanem Serca Jezusowego*, Kraków 2006, s. 174–178.

⁵⁹ Por. A. Ruszała, *Modlitwa w służbie*, art. cyt., s. 187–192.

⁶⁰ Por. T. Borutka, J. Orzeszyna, *Jan Paweł II o kapłaństwie i życiu braterskim we wspólnocie zakonnej*, Bielsko–Biała 1995, s. 164–166.

plementarność wytwarza atmosferę duchowej tęsknoty za Bogiem i pragnienie stałego zjednoczenia z Nim. Doświadczenia wyniesione z modlitwy osobistej ożywiają modlitwę wspólną, ta zaś często staje się inspiracją do pogłębionej modlitwy osobistej.

Praktykowanie modlitwy wspólnej wymaga zewnętrznej dyscypliny monastycznej, związanej z przestrzeganiem programu dnia. Szczególne miejsce zajmuje liturgia godzin. Do jej odmawiania, oprócz duchownych wyższych święceń (od diakonatu), są także zobowiązani członkowie prawie wszystkich zakonów i zgromadzeń, ze względu na ich konsekrację Bogu i na służbę Kościołowi. Wspólna modlitwa ożywia ducha wspólnoty, pogłębia znajomość słowa Bożego i życie nim oraz włącza w modlitwę Kościoła⁶¹. Istotą wspólnie odmawianej liturgii godzin jest uświęcanie czasu również we wspólnocie oraz budowanie wzajemnych więzi.

Istotnym elementem budowania jedności życia wspólnotowego przez modlitwę jest liturgia, będąca modlitwą samego Chrystusa do Ojca w imieniu całej ludzkości. Jak podkreśla konstytucja o liturgii *Sacrosanctum consilium*⁶², liturgia jest wyrazem i gestem wspólnoty Kościoła, a zatem jest ze swej istoty wspólnotowa⁶³.

Wspólnota zaś ze swej istoty jest zakorzeniona w Eucharystii. W niej bowiem przez konsekrację postaci eucharystycznych chleba i wina dokonuje się zjednoczenie Chrystusa z człowiekiem, zapoczątkowane w sakramencie chrztu świętego i pogłębione w profesji rad ewangelicznych. W adhortacji *Vita consecrata* Jan Paweł II pisał o niej: „Z samej swej natury (...) stanowi centrum życia konsekrowanego – osobistego i wspólnotowego. Jest codziennym wiatykiem i źródłem duchowości dla jednostki i całego instytutu”⁶⁴. Wyrazem zrozumienia znaczenia misterium Eucharystii w życiu wspólnoty jest sprawowana codziennie wspólnotowo

⁶¹ Por. VC 95; A. Ruszała, *Modlitwa w służbie...*, art. cyt., s. 203; T. Borutka, J. Orzeszyna, *Jan Paweł II...*, dz. cyt., s. 165.

⁶² Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum consilium*, dalej: KL, 7.

⁶³ Por. G. Gambari, *Życie zakonne...*, dz. cyt., s. 410.

⁶⁴ VC 95.

Msza Święta. Jej paschalny charakter uobecnia zmartwychwstały Pan, który karmi swoim Ciałem i swoją Krwią oraz udziela wspólnocie Ducha Świętego. Uczestnictwo w Eucharystii nadaje dynamikę wszystkim wymiarom życia wspólnoty oraz objawia szczyt miłości Boga do człowieka, kształtując w niej ducha ofiary i braterskiej miłości⁶⁵.

Misterium Eucharystii ma swoje przedłużenie w adoracji eucharystycznej, stanowiącej jeden z fundamentalnych aktów religijnych człowieka wobec Boga. Praktykowana przez liczne wspólnoty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostołskiego, wprowadza w dialogiczne spotkanie z Chrystusem, a także w misterium komunii z Chrystusem, a w Nim całą Trójcę Świętą. Adoracja praktykowana we wspólnocie ma znaczenie publicznego kultu eucharystycznego o głębokim rysie wynagradzającym Bogu za odrzuconą przez człowieka miłość, jak również za zawinioną ignorancję ludzi znieważających Chrystusa w Eucharystii. A zatem adoracja eucharystyczna jest uczestnictwem w życiu Boga, które nieustannie udziela się człowieczeństwu Chrystusa, obecnemu wraz z bóstwem w Eucharystii.

Zakończenie

Konsekracja jako akt religijny odnosi się do wielorakich form życia konsekrowanego w Kościele katolickim. Mając swoje źródło w Bogu, staje się udziałem człowieka w konsekracji chrzcielnej, aby otworzyć drogę do konsekracji sakramentalnej i niesakramentalnej. Konsekracja, nastawiona ze swej istoty na świętość w służbie Bogu, Kościołowi i ludziom, odnosi się do osób konsekrowanych w profesji rad ewangelicznych oraz świętych więzów. I chociaż osoby konsekrowane należą do instytucji życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego, żyjących we

⁶⁵ Por. A. Ruszała, *Modlitwa w służbie...*, art. cyt., s. 203–207.

wspólnotach, to istnieje też kategoria osób konsekrowanych, do której należą dziewice, pustelnicy i wdowy, tworzący odrębną kategorię indywidualnych form życia konsekrowanego, polegającą na życiu samotnym.

Życie wspólne osób konsekrowanych przeżywane we wspólnocie staje się dobrem poszczególnych jej członków. Wspólnota zapewnia klimat rozwoju duchowego, a także owocną realizację konsekracji profesji rad ewangelicznych we wspólnym życiu. Wspólnota jest też miejscem realizacji misji zawartej w konsekracji, a także środowiskiem rozwoju ludzkiej osobowości. We wspólnocie człowiek odkrywa prawdę o samym sobie w kontekście powołania i jego realizacji.

Bibliografia

- Borutka T., J. Orzeszyna, *Jan Paweł II o kapłaństwie i życiu braterskim we wspólnocie zakonnej*, Bielsko-Biała 1995.
- Burgalassi S., *Comunità*, w: G. Pelliccia, G.C. Rocca (red.), *Dizionario degli istituti di perfezione*, Roma 1974–2003, t. 1–10 (dalej: DIP), t. 2, k. 1376–1379.
- Chmielewski M., *Konsekracja*, w: B. Migut (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2002, t. 9, k. 676–677.
- Daniluk M., *Encyklopedia instytucji życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego*, Lublin 2000.
- Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*, Rzym 1965.
- Gambari E., *Życie zakonne po Soborze Watykańskim II*, Kraków 1998.
- Gogola J., *Osoba i wspólnota*, Kraków 2002.
- Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostołska *Vita consecrata*, Rzym 1996.

- Janczewski Z., *Konsekracja*, w: M. Sitarz (red.), *Leksykon prawa kanonicznego*, Lublin 2019, k. 1385.
- Katechizmu Kościoła Katolickiego*, Poznań 2002.
- Kodeks prawa kanonicznego*, Poznań 1983.
- Konstytucja o świętej liturgii *Sacrosanctum concilium*, Rzym 1963.
- Mielcarek K., *Wspólnota*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2014, t. 20, k. 999.
- Paszowska T., *Konsekracja*, w: M. Chmielewski (red.), *Leksykon duchowości katolickiej*, Lublin 2002, s. 428–430.
- Paweł VI, *Motu proprio Ecclesiae sanctae*, Rzym 1966.
- Rodríguez S.M.A., *Consacrazione*, w: A. Aparicio Rodríguez, J. M. Canals Casas (red.), *Dizionario teologico della vita consecrata*, Milano 1994, s. 458–460.
- Ruszała R., *Modlitwa w służbie budowania wspólnoty zakonnej*, w: *Życie we wspólnocie zakonnej*, seria *Formacja zakonna*, t. 7, red. W. Gogola, Kraków 2002, s. 188–213.
- Sawa R., *Komunia*, w: B. Migut (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2002, t. 9, k. 492–493.
- Szier-Kramarek B., Bielen R., *Wdowa*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2014, t. 20, k. 328–300.
- Tillard J.M.R., *Comunità*, w: G. Pelliccia, G.C. Rocca (red.), *Dizionario degli istituti di perfezione*, Roma 1974–2003, t. 2, k. 1374.
- Walkusz M., *Życie wspólnotowe*, Bydgoszcz 2005.
- Ziemann E., *Życie braterskie*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2014, t. 20, k. 1631.
- Ziemann E., *Być kapłanem Serca Jezusowego*, Kraków 2006.
- Ziemann E., *Duchowe fundamenty wspólnoty zakonnej*, w: J. Kiciński (red.), „*Życie konsekrowane*” 6 (68) (2007), s. 20;
- Ziemann E., *Wspólne życie*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2014, t. 20, k. 997–998.
- Zubert B., *Konsekrowane życie*, w: B. Migut (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2002, t. 9, k. 677–678.

Consecration and Community Abstract

Consecration, whose Source is God alone, is also an act of a human being. As a religious act it appears in all religions. In the Bible we can find it in the Old and New Testaments. In Christian religion as related to a person it finds the source in baptism, confirmation and also in the sacrament priestly ordination, religious profession and holy bonds. Its goal is sanctification of a human being and glorification of God. A particular place of consecration is community. A prototype of community is the early Church with special reference to various forms of consecrated life reflecting the union of the Trinity. Consecration experienced in community is a prophetic sign in the mission of evangelization and sanctification of the world.

Keywords: consecration, community, love, communal life, brotherhood, widows, widowers, hermits, anchoresses, virgins.

Słowa kluczowe: konsekracja, wspólnota, miłość, życie wspólnotowe, braterstwo, wdowy, wdowcy, pustelnicy, pustelnice, dziewice

